

Blum Zoltán És Farkas József A Holokausz Áldozatainak Emlékművénel

Ezen a fényképen Farkas József úrral vagyok a holokausz áldozatainak dési emlékművénel, Kolozs megyében. Farkas úr a dési zsidó hitközség elnöke. A fénykép 2004. október tizenkettedikén készült, a romániai Holokausz Emléknapon. A műemlék a zsinagógával átellenben van. Olyan embereket ábrázol, amilyenek mi is voltunk a deportálásakor: idős embert gyerekekkel és csomagokkal a hátukon. Nagyon érdekes. Én vagyok az egyetlen holokausz-túlélő Szamosújváron. Én gondozom a városban fennmaradt zsinagógát. Miután visszajöttem a deportálásból, nem tartottam be minden vallási előírást. Őszintén megmondom, az étellel kapcsolatban sem tartottam be. De az ünnepeket megtartom, tudom, hogy a szombat a zsidóké, minden ünnepet, a Purimot, a Pészáhot, a Jom Kipur, a Ros Hasónét. Amikor visszajöttem, nem volt elég zsidó Ördögösfüzesen, csak Szamosújváron, így oda jártam. Már nem tartottam a szombatot, dolgoztam? vétkeztem. Mondtam kádist a szüleim után. Ma én vagyok az egyetlen zsidó Szamosújváron, és nagyünnepekkor feltétlenül elmegyek vagy Désre, vagy Kolozsvárra. A böjtöt megtartom.. Zsidóként mindig is kissé félénk, visszahúzódó voltam. Játszottam más gyerekekkel, de ha nekem kellett a tanító vagy a pópa házába elmennem, féltem. Azt hiszem, ez születésemtől így volt. A kommunizmus alatt újra csak félős voltam. Reméltem-e, hogy majd jobb lesz? Hogy hittem-e ezt? Amikor visszajöttem, senki nem várt tárt karokkal. Volt, aki azt mondta: 'Ó, a szegény, megjött, adjunk neki egy darab kenyeret.' De voltak olyanok is, akik azt mondták: 'A fenébe, nem maradhatott volna ott?' Ezért mondom, hogy ezen a világon kétféle ember van: jó ember és rossz ember. Én ezt átéltem, és ma is ezt látom. Emellett én gyáva voltam. A háború után senkit nem vettem elő: 'Ki vitte el a kályhát? Ki vitte el a konyhabútort? Ki vitte el a vödröt?' Egyáltalán senkit nem vontam kérdőre. Csak a testvérem talált valakinél egy mérleget, amely a boltunkból származott -- tudja, milyenek voltak régen a mérlegek, akkoriban egy mérleg érték volt. Az az ember nem akarta visszaadni, míg végül a polgármester elé került az ügy, és vissza kellett adnia. Itt, Szamosújváron voltak zsidó, magyar és román barátaink is. A zsidókkal főként Purimkor jártunk össze, amikor süteményes tálat szokás küldeni. Amikor gyerek voltam, jártam a süteményekkel, inkább, mint a háború után. A bajok után meggyengült a vallás. De egy rabbi azt mondta:

'Mindebben a rosszban ne az Istent keressétek, keressétek az embert. Mert mindez az ember műve' [A holokausztmegemlékezéseken gyakori mondás, feltehetően Liviu Beristől származó idézet, aki transznisztriai túlélő, a Romániai Holokauszt Túlélők Egyesületének az alelnöke. -- A szerk.]